

РУСКО-СЕРБСКИ ЛЕКСИЧНИ ГОМОНИМИ У РУСКИМ ЯЗЫКУ

Абстракт: Автор описує руско-сербски лексични гомонимски пари у руским языку як резултат мощного уплїву сербского на руски язык. У бешедним руским языку сербски члени гомонимских парох преовладую над рускими членами. Руски члени парох и руски еквиваленти сербизмох хтори зачувани у бешеди хасную ше и у литературним языку.

Ключни слова: Язык войвожанских Руснацох. Уплїв сербского языка на руски. Руско-сербски лексични гомоними у бешедним и литературним языку.

1. По приселеню Руснацох зоз сиверовосточней Угорскей до Бачкей штредком 18. вику, руски язык ше нашол у новим язичним окруженю – сербским, немецким, мадярским. Наймоцнейши уплїв по приселеню окончел на ньго сербски (ту подрозумюеме и горватски) язык. Як резултат того уплїву у руским языку ше зявели и велї руско-сербски гомоними. У нашей работи жадали зме указац яке одношенє у гомонимских парох медзи сербскими пожичками, рускими членами тих парох и рускими еквивалентами сербизмох. Руско-сербски гомоними у руским языку исную на морфологийним, синтаксичним и лексичним уровню. З тей нагоди обрабяме лексични гомоними. Лексични пари зме зазначели у *Словніку рускоїо народноїо языка* (у рукопису), а приклади за нїх з истого словніка зазначени у записох народней творчосци (В. Гнатюк и др.), у рускей периодики медзи двома войнами 1921–1941 (виданя Руского народного просвитного дружтва „Просвита” и Культурно-просвитного (-національного) союза югославянских Русинов „Заря”), у даедних новших виданьох як и у руским бешедним языку.

При даедних застарених руских членох гомонимских парох наводзимо їх карпатски паралели хтори потвердзую же таки руски слова або синтагми дакеди исновали у руским языку.

2.1. Потераз зме зазначели понад 100 пари лексичних руско-сербских гомонимох, але их ту не наведземо шицки тримаюци же описани пари достаточно илуструю одношенє медзи рускими и сербскими членами парох з

єдного боку и медзи сербськими членами и їх рускими еквівалентами з другого боку. Под термином *руски* ту подрозумюєме слова рускей лексики без огляду на їх походженє (праславянське, мадярське, нємецке и др.). Под термином *сербськи* подрозумюєме слова сербськей лексики без огляду якогo су походженя у сербським язикy.

Медзи зазначенима парами можеме видзелїц два групи.

2.2. У першей групи маме пари у хторих руски член застарени або архаични, а сербизем вошел до руского бешедного и литературного язика. Ту можеме видзелїц два подгрупи.

а) У першей подгрупи обидва члени, руски и сербськи, блїзки по значеню або маю заєднїцку семантичну компоненту. Прето сербськи члени гомонимських парох можеме похопиц и як калки одн. семантични калки руских членох. Таки пари:

Меновнїки:

р. влада “моц”: *їокажем им яка у оца небесноїо влада* (Етн. 29, 69) // сербизем **влада** “найвисши державни орган” (од серб. *влада* „исте”);

р. закон „общеприлапени шор; вира, правила вири”: *А у нїх їаки закон бул: єден дзень єден [син] служел оцови, друїи дзень друїи служел оцови, а їтреци дзень їтреци служел оцови* (Етн. 29, 34); *А їоїа мац лєм своїм сином барз наказовала ... да нє одсїуїя свой закон божи* (Етн. 30, 19–20) // сербизем **закон** „акт державней власци” (од серб. *закон* „исте”);

р. племе -ена с. „род, фамелия; файта; народ”: *Пеїшров їрагїдо и їрабаба були недобри. Їх син їиїж бул недобри. Чи їо вифунї їоїо їлеме дакеди?* (приклад з бешеди); *Чом ми Руснаци єдно їлеме, єдна вира, ... а їарїаме ше на два сїрани?* (РН 12/1935, 2) // сербизем **племе** -ена с. “родовска заєднїца у рамикох єдного народу” (од серб. *їлеме* „исте”).

Дїєслова:

р. виражиц ше - им ше “видац, виражиц зоз себе гнїв на даким: викричац ше на дакого и под.; зоз справованьом, гестами указац свойо чувства гу дакому”: *Не сцела ю до свойоїо дружїва, але єй їо нє їоведла, лєм ше їаки виражелла* “так ше справовала же єй то дала до знаня” (приклад з бешеди) // сербизем **виражиц ше** –им ше “зоз словами формуловац свойо думки” (од серб. *изразїїи се*);

р. виявиц -им “виражиц”: *їчолї можу зос своїм їласом виявиц радосц, боль, наїнїваносц и сїрах* (РН 14/1935, 4) // сербизем **виявиц** „дац вияву” (од серб. *иззавїїи*);

р. владац -ам „мац дацо; мочи, буц у стану дацо зробиц”: *модерни сїрави ... їаки драїи, же ... [менши газдове] их нє владаю куйиц* “нє можу их купиц” (РН 5/1928, 2) // сербизем **владац** -ам “управяц з народом, державу” (од серб. *владаїїи*);

р. заступац -ам и *затуповац* -пуюм (дакого) „щициц; браніц”: [Краль Матяш] *вон барз любел худобу засіуїовац* (Етн. 30, 192) // сербизем *заступац* (дакого) „виступац у мено дакого” (од серб. *засіуїаїи*);

р. наградзиц -им (дакому) „надополніц дацо дакому”: *Мой арендаш вше ми наїрадзи з дачим кед длужей чекам аренду* (приклад з бешеди) // сербизем *наградзиц* (дакого) „дац дакому награду” (од серб. *наїрадиїи*);

р. наредзиц -им “одредзиц, ушориц; розпоредзиц”: *Сушегово одїуїовали, а дома маю два мачки и їса, не знам коїо наредзели да их карми* (приклад з бешеди); *Сїарша свашка їакој фришко наредзи сїражу на дзвери ... аби чим скорей легиньох не їуцели* (Етн. V, 266) // сербизем *наредзиц* “розказац”: *зайо владика наредцель, да младї священникъ ... служи* (Цап: Церква, 106) (од серб. *наредїи*);

р. погинуц -нем “умрец, препаднуц; угинуц”: [У Русиї] *вельо їарасїтох їоїинуло од їладу* (РН 13/1934, 1) // сербизем *погинуц* “страциц живот” (од серб. *їоїинуїи*);

Прикметніки:

р. одлични „хтори ше по дачим видзелюе од других, розлични; визначни”: *Учїишель шицких школярох їокарал, лем едноїо не; чи їоїи школяр бул одлични од друїих чи цо?* (приклад з бешеди) // сербизем *одлични* „наїлешши”: *одлични усїих, одлични резулїаїи* (од серб. *одличан*).

б) У другей подгрупи пари у хторих руски и сербски член цалком розличного значеня, а руски член, як и у предходней групи, застарени або архаични.

Меновїки:

р. гужва „капча на драбинки коча за хтору заквачена льовч” // сербизем *гужва* „дриляне, цискане” (од серб. *їужва* „исте”).

Дїєслова:

р. добиц -ием *зак.* “з бицом забиц, дотлучиц” (од прасл. *biti*): *Так ю [ровку] бил ... И з їим ю добил* (Етн. 30, 5). // сербизем *добиц* -ием *зак.* “достац, прияц” (од серб. *добїи*, прасл. *do-byti*); руски еквивалент *госїац*;

р. запрепасциц -им “знїчтожиц, упрепасциц”: *алкоїол шкодзи и зайреїасцел уж езри и езри нашоїо народу* (РК 1925, 134) // сербизем *запрепасциц* “барз несподзивац, зачудовац” (од серб. *зайреїасїиїи* „исте”);

р. намириц -им (на дакого/дацо) “наисц, натрафиц на дакого/дацо” *Намири хлайец на едну колїбу, їам бул еден юїас з овцами* (Етн. 29, 53) // сербизем *намириц* „накармиц; виплациц длуство; ушориц дачийо медзисобни рахунки” (од серб. *намириїи* „исте”); руски еквиваленти *накармиц, виїлациц* и др.;

р. приявиц -и: ~ *млеко* „нараз почац давац млека, почац ше доїц (а пред тим не мац млека) (о крави, кози)” (приклад з бешеди) // сербизем *приявиц*

“поднесц прияву власцом, удац” (од серб. *пријавиџи* „исте“); нашо еквиваленти *удац* и *придац*;

р. руковац -куем “одходзиц до войска” // сербизем **руковац** “робиц, управац (з машину и под.)” (од серб. *руковаџи*);

р. утвердзиц ше -им ше „прешвечиц ше“ (слц. *utvrđit' sa* “исте”): *Теди Пилаџи заш ше баржей ушвердзел, же Исус не виноваџи* (РН 20/1929, 4) // сербизем **утвердзиц ше** „поставиц утвердзене коло себе“ (од серб. *ушврдиџи се*);

р. часциц -им “часто ходзиц дагдзе”: *Бачи К. часци у Коцуре, бо маю џу рогзини* (приклад з бешеди) (од *часџо*) // сербизем **часциц** “госциц; плациц дакому едзене, пице з даякей нагоди” (од серб. *часџиџи*, од *часџ*); наш найблїзши еквивалент *јосциц*.

2.3. У другой групи маме пари у хторих ше обидва члени, руски и сербски, хасную у сучасним языку. Як и у першей групи, и ту можеме видзелїц два подгрупи.

а) У першей подгрупи обидва члени подобного значеня або маю заеднїцку семантичну компоненту, та сербизем можеме тримац за калк одн. семантични калк руского слова. Таки пари:

Меновнїки:

р. брат „син у одношеню гу другим дзецом истих родичох” // сербизем **брат** „братняк”, лем у бешедним языку (од серб. *браџи* „исте“); наш еквивалент *браїняк*;

р. розкош х. „вельке задовољство, ужиток“ и мн. **розкоши** “задовољства, уживане”: *Яки розкош љо џей јоручави џак далеко љуџовац!* (приклад з бешеди); *Чи ши у розкошох, чи у вельким жалю / же я за кайону у џим цуцзим краю?* (ЮРНП, 14) // сербизем **розкош х.** „лукуз” (од серб. *раскош* „исте”);

р. розсоль ж. „слана юшка хтора вишла з насоленого меса; слана вода у хторей ше солї, конзервуе месо”: *За месо не џреба љравиц моцну розсоль, бо соль ое месо* (приклад з бешеди) // сербизем **розсоль ж.** „юшка у квашеной капусти, капусна юха” (од серб. *расо* „исте”); наш еквивалент вираз *каїусна юха*.

р. скоро ж. “скора на целу; скора на жеми” // сербизем **скора** “лупа древа, овоцного плода и под.” (од серб. *кора* „исте”); наш еквивалент *луїа*.

Прикметнїки:

р. бесни “нестримани” // сербизем **бесни** «барз нагнївани” (од серб. *бесан* „исте”); наш найблїзши еквивалент *розсгзени*;

р. бистри „чисти”: *бисџра вода* // сербизем **бистри** „мудри” (од серб. *бисџар* „исте”);

р. криви „не прости, викривени” // сербизем **криви** „виновати” (од серб. *крив* „исте”); наш еквивалент *виновати*;

р. лукави „хтори лем себе грабе” // сербизем **лукави** „нещери, гамишни” (од серб. *лукав* „исте”); наш еквивалент *тамишни*;

р. погубени „залапени з ферментацију; неисправни” // сербизем **погубени** „готови на подли поступки” (од серб. *покварен* „исте”).

Дјеслова:

р. бавиц -им (дакого): *бавиц дзецо* // сербизем **бавиц** (дацо): *бавиц фодбал*;

р. бродзиц -им „не спац вноци, але дацо робиц”: *Кед зме хори, мац њри нашеј ѡсцелї ноцами бродзи* (шк. сост.) // сербизем **бродзиц** „блукац, ходзиц” (од серб. *бродити* „исте”); нашо еквиваленти *ходзиц*, *їлївац* (напр. по морјох), *блукац* (*ше*);

р. виняц -нем „вжац, вибрац з нукашњосци дачого” // сербизем **виняц** „набавиц, достац, купиц”: *виняц карти*, *кресцене ѡсмо* и под. (калк сербскогo *извадити* „исте”); нашо еквиваленти *вменїц*, *куїци* и др.;

р. дзвонїц -їм „оглашовац ше з дзвонєњом”: *дзвонї ѡладне* // сербизем **дзвонїц** „бренац (о телефону и под.)”: *дзвонї ѡелефон*, *хїѡшка дзвонї на дзверох* (од серб. *звонити* „исте”); наш еквивалент *бренац*;

р. забавяц ше -ям ше “затримовац ше дагдзе длужей як треба, трациц час”: „Ганьо, я берем кантиу ѡа иззем на арїейску!” „Добре, лєм ше ѡам нье забавяїце” (РЗаря 3/1939, 7) // сербизем **забавяц ше** (з даким) “ходзиц (о легиньови и дзивки)”: *Вони двоїо ше уж два роки забавяю* (од серб. *забављати се* „исте”); наш еквивалент *ходзиц з даким*;

р. засушиц ше -им ше “висушиц ше”: *неїодерљана жем ше засушела* (РН) // сербизем **засушиц ше** “престац давац млеко, заяловиц ше (о крави, кози)” (од серб. *засушити* и *засушити се* „исте”); наш еквивалент *заяловиц ше*;

р. каяц ше каем ше *рел.* „жаловац пре зробени грих”: *Там зме ше моїли не лєм каяц за своїо грїхи, але в едно и ѡкуїтовац за своїо дочасни кари* (РН 67/1926, 3) // сербизем **кајаци ше** „бановац” (од серб. *кајати се* „исте”); наш еквивалент *бановац*;

р. погубиц ше -им ше „постац неисправни; достац хибу, хороту и под.”: *Поїубела ше ѡдзинка; Крава ше ѡїубела: не виргала, а ѡераз вирга; Хвиля ше ѡїубела* (приклади з бешеди) // **погубиц ше** „морално ше погубиц” (од серб. *поквариити се* „исте”); наш еквивалент *ѡїуїїц ше*;

р. подруциц -им „покрадзме подложиц, серб. потурици”: *Подруцелї им ѡїоїи недобри кекси, ѡо було нарихїане* (приклад з бешеди) // сербизем **подруциц** „не сполнїц очекованя”: *Кукурица ѡїоїо року ѡдруцела* (од серб. *ѡодбацити* „исте”);

р. поздравиц -им (дакого) “послац дакому поздрав”: *Дзеци, йоздравце мацер* (приклад з бешеди) // сербизем *поздравиц* „привитац”: *Предсидатїель йоздравел шицких йрисуїних* (од серб. *йоздравитїи* „исте”); наш еквивалент *йривийїац*;

р. посцигнуц -нем “сцигнуц поробиц”: *Тельо маме робойїи, не можеме йосциїнуц* (приклад з бешеди) // сербизем *посцигнуц* „витвориц резултат, успих и под.” (од серб. *йосїїїи* „исте”);

р. пригвариц -им (*незак. пригваряц*) “прекомендаровац”: *увидзела їам еден фалаїї древа їа себе йрїїварела: Боже, чом не мам їолем їаке дзецко як їоїї фалаїїок древка?* (Етн. 29, 166) // сербизем *пригвариц* (*незак. пригваряц*) „виражиц свойо незадовољство; указац на недостатки” (од серб. *йрїїоворїїи* „исте”); руски еквивалент *доїнац/доїаняц*;

р. уживац -ам „приїмац; хасновац; есц, пиц” // сербизем *уживац* „робиц дацо з ужитком” (од серб. *уживаїїи* „исте”);

р. уписац -ишем “дакус написац”: *Та уїїи сину дацо за новини най ше и я зрадуєм гачому* (Жирош: МСМ, 88) // *уписац* „записац до даякого списку”: *~ сина до школи* (од серб. *уїїисаїїи* „исте”); руски еквивалент *зайїсац*;

р. учиц -им „давац знаня дакому”: *бо ме [мац] робойїи не учела* (нар. писня) // сербизем *учиц* „звладовац, приїмац нови знаня”: *у школи маме вельо учиц* (од серб. *учїїи* „исте”); руски еквивалент *учиц ше: у школи ше маме вельо учиц*.

З наведзених парох велька векшина, и руски и сербски член, хасную ше и у бешедним и у литературним языку. У литературним языку затераз зме не зазначели сербизми *браїї* „братняк” и *криви* „виновати”. Кед сербизем ма руски еквивалент, вон ше у литературним языку хаснує паралелно зоз сербизмом. Таки сербско-руски пари: сербизем *скора* // рус. *луїа*, сербизем *бесни* // рус. *розедзени*, сербизем *лукави* // рус. (ридко) *їамишини*, сербизем *бродзиц* // рус. *ходзиц, йлївац, блукац (ше)*, сербизем *дзвонїц* (о телефону и под.) // рус. *бренкац*, сербизем *забявїац ше* // рус. *ходзиц з даким*, сербизем *засушиц ше* (о крави, кози) // рус. *заяловиц ше*, сербизем *каїац ше* // рус. *бановац*, сербизем *йоздравиц* „дочекац з привитом” // рус. *йривийїац*, сербизем *йрїївариц* „указац на хибу” // рус. *доїнац*, сербизем *уїїисац* (до школи и под.) // рус. *зайїсац*, сербизем *учиц* „здобувац нови знаня” // рус. *учиц ше*.

б) У другой подгрупи маме пари у хторих обидва члени цалком розличного значеня.

Меновїки:

р. брух „нукашньосц цела: жалудок и черева” // сербизем *брух* „пукнутосц” (од серб. *брух* „исте”);

р. **лопов** „главова косц” // сербизем **лопов** „крадош”, лем у бешедним языку (од серб. *лопов* „исте”); руски еквиваленти *крадош* и заст. беш. *шолвай*.

Прикметніки:

р. **обратни** „схопни, вертки у работи”: *Вон шаки обрайни* (приклад з бешеди) // сербизем **обратни** „наспак обрацени або зробени” (од серб. *обратни* „исте”); то и присловніки р. **обратно** „схопно, вертко” // сербизем **обратно** „наспак” (од серб. *обратно* „исте”); руски еквивалент присловнік *наспак*.

Дієслова:

р. **важиц** -им „мерац (о мажи и под.)”: *Мажса добре важи* „добре мера” (приклад з бешеди) // сербизем **важиц** „мац важносц” (од серб. *важици* „исте”);

р. **закладац ше** –ам ше „обецовац добри резултат”: *Кукурица ше добре заклада* (приклад з бешеди) // сербизем **закладац ше** “трудзиц ше, намагац ше дацо витвориц; потримовац дачийо намаганя” (калк сербского *залагаји се* „исте”); руски еквиваленти: *шлновац, штрудзиц ше, исц за дачим*;

р. **одказац** -ажем (*незак. одказовац*) (дакому и на дакого) „послац поручене”: *Оказал на чиковша да шрижене минеш, да себе коня вибере* (Етн. 29, 46) // сербизем **одказац** (*незак. одказовац*) „розтаргнуц контракт з даким” (од серб. *ошказайи* „исте”);

р. **одлучиц** -им (*незак. одлучовац*) „одбиц дзецко або младе од цицаня” // сербизем **одлучиц** (*незак. одлучовац*) „ришиц, принесц одлуку” (од серб. *одлучици* „исте”);

р. **поховац** -ам “по одредзеним обряду закопац умартого, серб. сахранити” // сербизем **поховац** –хуем *кух.* „(у)пражиц у витрепанім вайцу, муки и отрошинкох” (од серб. *шховаји* „исте”);

р. **розправяц** -ям “мишаюци готовиц (покарму и под.)” // сербизем **розправяц** „дискутовац” (од серб. *расшрављайи* „исте”);

р. **храніц (ше)** –ім (ше) “мерковац, чувац (ше)”: *бо сам вас Боі храні и брані и за вас ше сшара* (РН 14/1933, 4) // сербизем **храніц (ше)** “кармиц (ше), костирац (ше)”, лем у бешедним языку (од серб. *шраници се* „исте”); руски еквиваленти *косширац (ше), кармиц (ше)*.

Окреме треба спомнуц прикметніцку и присловніцку антонимну пару, хтори у руским языку постали гомоними: р. **спори** „швидки, фришки; досц вельки”; всл. *спогі* “исте”: *спог робота* (Цамбел) // сербизем **спори** „хтори помали роби” (од серб. *сшор* „исте”): *У сшарих часох ... млело ше зарно ... на сшорих воденіцох* (= цо помали млели) (РН 37/33, 1); р. **споро** „швидко” // сербизем **споро** „помали”: *Газдоване шило им сшоро* (РК 1921, 21) (од серб. *сшоро* „исте”); руски еквиваленти: вираз *хшори шомали роби* и присловнік *шомали*.

Векшина з наведзених сербизмох у тей групи хасную ше и у литературним язике. Дасдни з нїх означую даяке нове поняце або нову ниянсу у значеню, за хтору руски язик не ма одвитууюци еквивалент (*брух, важиц, одказац, йоховац, розїравяц*). До литературного язика не прилапени сербизми *лоїов* (рус. екв. *крадош*), *сїори* (рус. екв. *хїори йомали роби, ходзи* и под.), *сїоро* (рус. екв. *йомали*), *хранїц (ше)* (рус. екв. *костїирац (ше), кармиц (ше)*). Сербизем у литературним язике *закладац ше* ма руски еквиваленти *їилновац, їрудзиц ше, исц за дачим*.

3. У тей роботы описани руско-сербски гомонимски пари на лексичним уровню. Медзи коло 50 наведзенима гомонимским руско-сербским парами найвецей сербски члени парох (коло 35) представляю калки або семантични калки руских членох тих парох. Векша часц наведзених руских членох ше хаснуе у сучасним бешедним и литературним язике. Менша часц руских членох нешка застарена або архаична. Найвекша часц сербских членох гомонимских парох ше хаснуе и у руским бешедним и у сучасним литературним язике. Руски еквиваленти сербских членох, кед же су зачувани у язике, у литературним язике ше хасную паралелно зоз сербизмами, а ридше место сербизмох.

ЖРИДЛА

- Гал.:** Východoslovenský slovník, I–II. Zredagoval Ondrej R. Halaga. Košice – Prešov, 2002.
- Грам.:** Рамач, Ю. (2002). *Грамаїшка рускої язика за I, II, III и IV класу гимназїї*. Завод за уцбенике и наставна средства Београд, 2002.
- Етн. 9, Етн. 29, Етн. 30:** В. Гнатюк (*Еїнографїчний збірник Наукової товариствїма ім Шевченка – т. 9 (IX): Еїнографїчні маїерїали з Уїорської Руси, ш. III: Пісні Бач–Бодрогської комішайу. У Львовї, 1900, 117–227; т. 29 (XXIX): Еїнографїчні маїерїали з Уїорської Руси, ш. V, Казки з Бачки. У Львовї, 1910; т. 30 (XXX): Еїнографїчні маїерїали з Уїорської Руси, ш. VI: Байки, легенди, ісїор. йерекази, новелї, анекдоїи – з Бачки. – У Львовї, 1911;*
- Етн. V:** Гнатюк, В. (1988). *Еїнографични маїерияли з Уїорскеї Руси. Розїрави и сїаїїї о Руснацох Бачкеї, Сриму и Славонїї*. Нови Сад: Руске слово.
- Жирош: МСМ:** Жирош, М. *Мили сину мой*. НВУ „Руске слово и Грекокатолїцка парохия св. Петра и Павла, Нови Сад, 202;
- Кост.: Поезия:** Костельник, Г.(1970). *Поезия на бачванско-сримским руским лиїтературним язике*. Нови Сад: Руске слово.
- Рамач: Уплїв:** Рамач, Ю. (2006) Уплїв сербского язика на руски у деклинацїї прикетнїкох, заменовнїкох и меновнїкох. У: Bogdan Horbal, Patricia Krafcik, Elaine Rusinko, red., *Carpatho-Rusyns and Their Neighbors. Essays in Honor of Paul Robert Magocsi* (Fairfax, Va: Eastern Christian Publications, 365-376.
- РЗаря:** *Русска заря*. Орган культурно-національного союзу югославянских Русинов (1934–1941). Нови Сад.

- РК:** *Руски календар за југославянских Русинох (1921 - 1941)*. Руски Керестур: Видатель и властитель Руске народне просвитне дружтво, Руски Керестур;
- РН:** *Руски новини за Русинох у Кральовини С. Х. С. (роки 1924–1941)*. Властитель Руске Народне Просвитне Дружтво, Руски Керестур.
- РНК Заря:** *Русски народни календар „Заря”*. Видатель и властитель: Културно-национални союз Русинов в Југославији.
- РС** – *Руске слово*. Гласник по руски. Нови Сад: Руске слово.
- Цамбел:** Czambel, S. (1906). *Slovenská reč a jej miesto v rodine slovanských jazykov (východoslovenské nárečie)*. – Turč. sv. Martin.
- Цап: Церква:** Цап, М. М. (1996): *Церква и школа у Коцуре*. Прилоги и жридла. Нови Сад: Грекокатоличка парохија св. Петра и Павла,.
- ЮРНП:** *Јужнославянских Русинох народни џисни*. Позберали и ушорели Дюра Биндас и Осиф Костелник. Р. Керестур – Нови Сад, 1927;
- SSN:** *Slovník slovenských nářečí, I–II*. Vydavateľstvo slovenskej akadémie vied, 1994.

ЛИТЕРАТУРА

- Ахманова О. С. (1974). *Словарь омонимов русского языка*. Москва: Издательство „Советская энциклопедия“.
- Виноградов В. В. (1977). *Избранные труды. Лексикологія и лексикографія*. Москва: Издательство „Наука“.
- Рамач Ј. (2002): *Грамајшика руског јазика за I, II, III и IV класу гимназиј*. Завод за уџбенике и наставна средства Београд,

СКРАЦЕНЈА

- арх.** = архаични; **беш.** = бешедни јазик; **всл.** = восточнословацки; **ж.** = женски род; **зак.** = закончени дјесловни вид; **мн.** = множина; **нар.** = народни; **незак.** = незакончени дјесловни вид; **поль.** = польски; **прасл.** = праславјански; **рси.** = русијски (росијски); **рус.** = руски (русински); **серб.** = сербски; **с.** = штредни род; **слц.** = словацки; **суч.** = сучасни; **укр.** = украјински; **х.** = хлопски род; **чес.** = чески; **шк. сост.** = шкољарски состав

Julian Ramač

RUTHENISCH-SERBISCHE HOMONYME IN DER SPRACHE DER RUTHENEN AUS DER VOJVODINA

ZUSAMMENFASSUNG

Die Zielsetzung dieser Arbeit ist, das Verhältnis zwischen den serbischen Lehnwörtern im Ruthenischen, ihren ruthenischen Homonympaaren sowie ihren ruthenischen Entsprechungen bei ruthenisch-serbischen Homonymen aufzuzeigen. Die Beispiele stammen aus den aufgezeichneten volkstümlichen Erzählungen (V. Hnačuk und andere) in der ruthenischen Periodik der Zwischenkriegszeit von 1921 bis 1941 (Ausgaben der Verlage „Prosvita“ und „Zarja“), aber auch aus einigen späteren Ausgaben, dem Manuskript des Wörterbuchs der ruthenischen Volkssprache sowie aus der gesprochenen Sprache.

Ruthenisch-serbische Homonyme sind in der ruthenischen Sprache auf morphologischer Ebene (Genus der Substantive, reflexive/nicht reflexive Verben, Verbstämme, Deklination der Adjektive, Pronomina u. a.) sowie auf syntaktischer Ebene (Präpositionalkonstruktionen, Qualifikationspotential u a.) zu finden. Die meisten Homonympaare existieren jedoch auf lexikalischer Ebene: serbische Lehnwörter sowie Lehnübersetzungen aus dem Serbischen und ihre ruthenischen Paare.

Die aus dem Serbischen stammenden Wörter in den Homonympaaren werden in der gesprochenen Sprache als Teil des ruthenischen Sprachsystems gebraucht. In der Literatursprache werden hingegen auf morphologischer Ebene die ruthenischen Glieder dieser Paare meist anstatt der aus der serbischen Sprache stammenden Wörter verwendet; auf der syntaktischen Ebene kommen hingegen die ruthenischen Konstruktionen parallel zu den serbischen Gliedern der Homonympaare zur Anwendung. In den ruthenisch-serbischen Paaren wird auf der lexikalischen Ebene ein Großteil der ruthenischen Glieder in der gesprochenen und geschriebenen Gegenwartssprache verwendet, während ein kleiner Teil heute als veraltet oder archaisch gilt. Die meisten serbischen Glieder der Homonympaare werden in der aktuellen Literatursprache verwendet. Falls sie noch erhalten geblieben sind, werden die ruthenischen Entsprechungen der serbischen Glieder in der Literatursprache parallel zu den serbischen Gliedern verwendet, wobei sie nur selten diese ersetzen.

Schlüsselwörter: Die Sprache der Ruthenen in der Vojvodina. Einfluß der serbischen Sprache auf die Ruthenische. Ruthenisch-serbische lexikalische Homonyme in der gesprochenen ruthenischen Sprache und in der Literatursprache.